

Halland "på trettio år"

Denna släktkrönika sträcker sig bakåt till tiden strax efter det att Halland blivit svenskt. Således till 1600-talets senare hälft.

Genom freden Brömsebro 1645 överfördes Halland till Sverige "på trettio år".

Laholm blev den sydligaste svenska staden. Tidigare hade det varit Kalmar. En ny riksgrens mellan Sverige och Danmark kom att dras upp på Hallandsås.

I fredsförhandlingarna 1658 i Roskilde avstod Danmark skånelandskapen och därmed Halland för gott. Under de närmaste årtiondena därefter blev försvenskningens processen ett omvälvande inslag i hallänningarnas tillvaro.

Det var i detta skede som drängen och snickaren Jöns Jonasson - wenerholmska släktens äldsta kända namn - kom till världen. Året var 1671.

Det var en fattig landsända som danskarna året 1645 lämnade ifrån sig. Den förste svenske guvernören över Halland, Caspar Otto Sperling, upptäckte snart att "allmogen (war) utaff kriget temmelig ruinerade och sedan aff igenom - reesande partijer utharmade, mehr utaff de Danske än aff de Svenske". Den 26 november samma år, således 1645 skrev han till Axel Oxenstierna och framhöll med kraft, att de arma halländska bönderna om möjligt skulle skonas.

Skogen var på tillbakagång. Den hade blivit hårt skattad. Redan under 1500-talet hade eken fredats. Men vad betydde förbudet att inte grövre ekstockar längre fick utföras till Danmark? Hemmavid användes alltfört eken till såväl husgrundens syll som halmtakets ryggrä. För mångahanda ändamål nyttjades ekträ, inte minst av salpetersjudare och tjärtunnbindare.

Efter det att Halland blivit svenskt tillsattes en "hejderidare" över provinsen för att utöva tillsynen över jakten och värna om skogen, främst ek- och bokskog. För varje fälld ek skulle nya plantor sättas i avsikt att garantera flottans tillgång på skeppsvirke i framtiden.

På en gammal lantmätarkarta från Jöns Jonassons tid har tillskrivits "Bookeskough och Någon Eek finns mest uthij Landsorten". Bokskogen hade haft sin starkaste utbredning i mitten av 1600-talet.

Hallandssvinen hade förvisso gammalt ursprung. I lantushållningen spelade de "bärande" träden en stor roll. Svinuppfödningen var till stor del baserad på ek- och bokskogstillgången. Ollon utgjorde svinens viktigaste föda under höst och vinter. För svin, som fick hålla till i kronoskogarna, upptogs en särskild skatt, den s.k. ollongälden. Den dröjde sig kvar in på 1800-talet.

Åkerjorden gav ett svagt utbyte. Gödslingen bestod mestadels av kreatursspilling, som blandades upp med ljungrör, löv, ris etc. I kustsocknarna tillfördes också tång. Det blev på många håll allt svårare att få ett rimligt utbyte av jordbruket.

I "Topografiska och statistiska uppgifter om Halmstads län" utgiven 1847 står att läsa: "...Med skogstillgångarna aftaga synbart med hvarje år och blifva allt mer och mer otillräckliga för de ständigt vexande behofven. Hela strandbygden är, med få undantag, skogslös, och af den forna , ännu så kallade skogsbygden, företer största andelen blott kala höjder och ödliga hedar der, så långt ögat kan se, ingen annan vext än ljungrör upptäcket".

"Ingen annan vext än ljungrör..." Säkert gällde detta inte minst i socknarna Kvibille, Holm och Övraby. Men ljungheden var ingalunda ofruktbar. Genom att bränna heden med tidsintervaller på 4-6 år, hölls ljungröret späd och friskt och ett magert kreatursbete tillskapades. Idag räknas halmstadstrakten till vårt lands bördigaste delar. Men det är en annan historia. Jöns Jonasson skulle ha svårt att känna igen sig.